

Előszó

A gyulafehérvári főegyházmegye jubileumi évében a Studia Theologica Transsylvaniae folyóirat 11. számával jelentke-zünk. Kiadványunknak a különféle teológiai témák változatossá-got kölcsönöznek. Ezeréves múltunk néhány eseményének, papi és szerzetesi személyiségeknek, a kordokumentumok tükrében a felvilágosodás és az 1848-as forradalom idején történt egyházi és iskolai rendszerváltásoknak ismertetésére vállalkoztak a szerzők. De folyóiratunkból nem hiányoznak a kifejezetten teológiai vonat-kozási témák sem. Hitünk alapigazságát, Krisztus feltámadásának misztériumát fejtegeti az első tanulmány, melyet közvetlenül követ egy témájában hasonló, ugyanakkor a krisztusi közösség szervezésére alkalmas gyakorlati összefoglaló.

A húsvéti titok, és sajátosan Krisztus keresztségének valósága a mai teológiai gondolkodásnak is központját képezi. Korunk teoló-gusai sem szűnnek meg a kereszt titkát kutatni, hogy annak mon-danivalóját a mai kor embere számára is teológiai mondanivaló-jával együtt a felszínre hozzák. Az egyháztörténelem folyamán kimutatható, hogy az igehirdetésben a húsvéti titok fő helyen szerepelt, hol a dicsőséges (Krisztus feltámadása), hol a kenotikus (Krisztus kereszthalála) szempontoknak a kihangsúlyozásával. A kenózis teológiai reflexiójának az alakulását jelentősen befolyá-solta a történelmi beágyazódás. Volt időszak, amikor a „dicsőség” teológiája dominált, és a katolicizmus sem vonakodott a dicsőség távlatába helyezni a pozitív értékeket. Ennek a teológiai hullám-nak az optimizmusa fedezhető fel a 2. vatikáni zsinat üzenetében is, mely a kereszténység számára a jövő távlatát kínálja.

A 20. század második felében a teológiai gondolkodás súly-pontja, éppen az aktuális társadalmi-kulturális helyzetnek hatásá-ra, a kereszt (a szenvedés) iránti érdeklődés irányába tolódott el. Túllépve a keresztnek az egyoldalú, a pusztán intellektuális meg-közelítését, a kenózis a tapasztalt események fényében vált a szemlélés tárgyává. Ilyen vonatkozásban Krisztus keresztségének történelmi valósága nagyobb jelentőséggel bír, mert korunk (de, minden kor) szenvedése Isten szeretetének titkába helyezhető, és válik érthetőbbé a szeretetet gyakorló (lemondás, önzetlenség) ember titka is.

Természetes és magától értetődő ez a hozzáállás, hiszen, amint szentháromságos vonatkozásban nélkülözhetetlen a kenotikus elem, ugyanúgy az egyházi közösség építésénél és fenntartásánál is elengedhetetlen tartozéka. A 2. vatikáni zsinat tanításában vert egészen mélyreható gyökeret a *kommunió*. Ma már kifejezetten hangsúlyozzuk, hogy a kenotikus mentalitás és magatartás nélkül nem születhet igazi kommunió. A kiüresedés a közösség tagjai körében nélkülözhetetlen. A Zsinat kommunió-tana tartalmazza bennfoglaltan ezt az igazságot, és ilyen értelemben maga a kenózisról szóló tanítás igazi megújulási távlatokat is tartogat az egyház számára. Elemben, azóta eltelt időszakban, amint azt az egyháztörténelmi tények bizonyítják, külsőleg történtek ugyan megújulási törekvések és változások, de a kommunió lelkülete igazában mintha nem robbant volna be közösségeinkbe. Nyilván azért van ez így, mert közösségeinknek belülről is krisztusivá kellene alakulniuk, ami még várat magára, – mutat rá a dr. Nagy József tanulmányában.

A teológiai elméletet gyakorlattá váltani, megélni elsősorban a liturgia hivatott. A középkorban, amikor nemcsak a szentségi, hanem a társadalmi életet is a liturgia határozta meg, az a keresztyének szemében szent dolognak számított sok apró előírásával együtt. Folyóiratunk ezzel kapcsolatos cikke a középkori liturgikus életben kimutatható hangsúlyeltolódásokat elemzi.

Annak reményében, hogy az olvasó hasznos írásokkal találkozhat, szeretettel ajánljuk jelen folyóirat-számunkat.

Gyulafehérvár, október 8-án, Magyarok Nagyasszonyának napján.

Dr. Marton József

TARTALOM – SUMAR

DR. SZÉKELY DÉNES

A feltámadás misztériuma

Misterul învierii 5

DR. NAGY JÓZSEF

Kenózis és közösség

Kenosă și comuniune 33

DR. MARTON JÓZSEF

Pongrácz Szent István (1582–1919) vértanúsága

Martiriul Sfântului Ștefan Pongrácz (1582–1619) 51

DRD. FERENCZI SÁNDOR

Egy évezred a hívek szolgálatában

Un mileniu în slujirea credincioșilor..... 65

DR. TAMÁSI ZSOLT-JÓZSEF

*Az oktatás reformja 1848-ban:
szaktanítási rendszer a piaristáknál*

Reforma învățământului din 1848 77

DR. DIÓSI DÁVID

*Teológiai és gyakorlatbeli hangsúlyeltolódások
a középkor liturgikus életében és szemléletében*

Dislocări accentuale în viața și gândirea liturgică
a Evului Mediu 99

DRD. GÁL LÁSZLÓ

*Az erdélyi egyházi és iskolai helyzet II. József
uralkodásának idején – kordokumentumok tükrében*

Situația ecleziastică și scolastică în Transilvania
în epoca lui Iosif II 133

Szemle

Panoramă..... 152

SOMMARIO – INHALT

DR. SZÉKELY DÉNES

Il mistero della risurrezione

Myterium der Auferstehung 5

DR. NAGY JÓZSEF

Chenosi e comunione

Kenose und Gemeinschaft..... 33

DR MARTON JÓZSEF

Martirio di Santo Stefano Pongrácz (1582–1619)

Das Martyrium des Heiligen Stefan Pongrácz (1582–1619)..... 51

DRD. FERENCZI SÁNDOR

Un millennio al servizio dei fedeli

Ein Jahrtausend im Dienst der Gläubigen 65

DR. TAMÁSI ZSOLT-JÓZSEF

La riforma dell'insegnamento nel 1848

Die Bildungsreform von 1848 77

DR. DIÓSI DÁVID

*Spostamento dell'accento nella teologia e pratica
della vita liturgica del medioevo*

Akzentverschiebungen im liturgischen Leben
und Denken des Mittelalters 99

DRD. GÁL LÁSZLÓ

*La situazione ecclesiastica e scolastica in Transilvania
all'epoca di Giuseppe II*

Die Situation der Kirche und Schule in Siebenbürgen
unter der Regierung von Josef II. 133

Rivista dei libri

Rundschau 152